

УДК 378.091.31

DOI: [10.35619/pse.vi5.121](https://doi.org/10.35619/pse.vi5.121)

Людмила БАЛІКА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-0042-7744
e-mail: liudmyla.balika@rshu.edu.ua

Світлана БРИЧОК

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0001-8508-8395
e-mail: brychok.zd@gmail.com

Руслана ФІЛОНЕНКО

викладач кафедри педагогіки,
освітнього менеджменту та соціальної роботи
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0009-0008-9395-487X
e-mail: RuslanastepanivnaF@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ПЕДАГОГІЧНОГО ЦИКЛУ

Анотація. У статті розкрито теоретико-методологічні засади організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу. Обґрунтовано сутність самостійної роботи як цілеспрямованої, спланованої та організованої викладачем навчальної діяльності, у межах якої здобувач вищої освіти самостійно опрацьовує матеріал, виконує пізнавальні та практичні завдання, аналізує, синтезує й узагальнює інформацію, створюючи власні освітні продукти. Зосереджено увагу на підходах до організації самостійної роботи – компетентнісному, діяльнісному, акмеологічному та особистісно орієнтованому, які забезпечують цілісність освітнього процесу та орієнтацію здобувача на розвиток професійної самостійності. Проаналізовано роль самостійної роботи у формуванні ключових компетентностей майбутніх учителів – когнітивної, комунікативної, методичної, дослідницької та рефлексивної. Охарактеризовано специфіку її організації у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу, де особливе значення мають форми

самостійної діяльності, як-от: аналітичні огляди, рефлексивні щоденники, портфоліо, мікропроекти, міні-дослідження тощо.

Визначено педагогічні умови ефективної організації самостійної роботи: формування внутрішньої мотивації до самонавчання, наявність інформаційно-методичного забезпечення, диференціація та індивідуалізація завдань, рефлексивно-аналітичний супровід здобувачів вищої освіти. Показано, що використання цифрових платформ (Google Classroom, Moodle, Canva, Padlet, Miro) сприяє індивідуалізації навчання, розвитку цифрової компетентності, забезпеченню зворотного зв'язку та підвищенню навчальної мотивації. Зроблено висновок, що самостійна робота є не лише формою навчальної діяльності, а інтегрованим механізмом професійного становлення, який формує готовність майбутнього педагога до безперервної освіти, творчої самореалізації та відповідального ставлення до власного професійного розвитку.

Ключові слова: самостійна робота, здобувачі вищої освіти, педагогічні дисципліни, професійна компетентність, педагогічні умови, цифрове освітнє середовище.

Постановка проблеми. Цифрова трансформація вищої освіти істотно змінила уявлення про способи організації освітнього процесу, зміст професійної підготовки, а також ролі викладача і здобувача вищої освіти. Вона передбачає перехід від традиційних лінійних форм навчання до гнучких, змішаних, персоналізованих освітніх моделей, що поєднують аудиторну, дистанційну та самостійну діяльність. Цифрова трансформація освіти є системним процесом, який охоплює зміни в організаційній структурі закладу, підходах до навчання, управлінні інформаційними потоками та комунікації між усіма учасниками освітнього середовища. У межах таких змін самостійна робота здобувачів вищої освіти набула нового змісту – від «додаткового завдання» до провідної форми організації навчальної діяльності, що сприяє розвитку професійної автономії, критичного мислення, відповідальності та рефлексії.

Самостійна робота здобувачів вищої освіти дедалі більше інтегрується з цифровими технологіями, хмарними сервісами, платформами управління навчанням (Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams), які забезпечують відкритий доступ до ресурсів, інструментів комунікації та аналітики навчального прогресу. Як підкреслює І. Приходько, цифровізація освітнього процесу в українських університетах зумовила перехід до компетентнісно орієнтованої моделі освіти, де здобувач стає активним учасником і співтворцем знань, а не пасивним реципієнтом [8]. Це вимагає високого рівня цифрової компетентності, здатності самостійно планувати, здійснювати та оцінювати власну освітню діяльність. Водночас, на думку В. Моторіної, цифрове середовище створює умови не лише для розвитку автономії здобувачів, а й для підвищення їхньої мотивації до навчання, оскільки відкриває можливість індивідуального темпу, вибору форматів і способів представлення результатів [5]. Проте цифровізація вимагає також методичного супроводу – чітких інструкцій, критеріїв оцінювання, зворотного зв'язку, що допомагають здобувачу вищої освіти не лише здобувати знання, а й розвивати вміння самоорганізації.

Особливої актуальності ця проблематика набула у 2020–2024 рр., коли в умовах пандемії COVID-19 і воєнного стану більшість закладів вищої освіти України перейшли на дистанційні та змішані форми навчання. Як зазначає С. Вискушенко, саме цей період став катализатором реального впровадження цифрових технологій у щоденну практику ЗВО та переосмислення ролі самостійної роботи як основного інструменту підтримки освітньої безперервності [2].

Отже, цифрова трансформація вищої освіти зумовила переорієнтацію акцентів в освітньому процесі: самостійна робота стала центральним простором розвитку автономії, відповідальності, цифрової грамотності та рефлексивності майбутнього педагога, а ефективність її організації визначається оптимальним поєднанням цифрової компетентності здобувачів, методичного супроводу викладача та дотриманням принципів академічної доброчесності.

Мета статті – здійснити аналіз сучасних підходів, форм та цифрових засобів, що забезпечують результативність самостійної діяльності здобувачів вищої освіти у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблематика визначення сутності, ознак і структурних характеристик самостійної роботи здобувачів вищої освіти знайшла відображення у працях Б. Єсипова, В. Козакова, П. Підкасистого, Т. Шамової, які заклали теоретичні основи її трактування як цілеспрямованої, усвідомленої та регульованої форми навчальної діяльності. Питання організації самостійної роботи студентів у контексті професійної підготовки розробляли С. Вітвицька, Л. Воевідко, С. Шаров та інші дослідники, які наголошують на необхідності поєднання педагогічного керівництва з розвитком автономії здобувачів освіти.

Особливу увагу сучасні вчені приділяють ролі інформаційно-комунікаційних технологій у вдосконаленні самостійної діяльності здобувачів вищої освіти. Зокрема, В. Лук'яненко, О. Мацюк, О. Слободяник, К. Стебльова, О. Тітова досліджують можливості цифрових ресурсів і платформ для забезпечення ефективності самостійної роботи з різних навчальних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній українській педагогічній науці утвердилася позиція, відповідно до якої самостійна робота здобувачів вищої освіти розглядається як цілеспрямована, попередньо спланована й організована викладачем навчальна діяльність, у межах якої здобувач самостійно опрацьовує навчальний матеріал, виконує пізнавальні та практичні завдання, здійснює пошук, аналіз і узагальнення інформації, створює власні освітні продукти поза межами аудиторної роботи. У «Положенні про організацію освітнього процесу в РДГУ» наголошено, що самостійна робота здобувача вищої освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять [7, с.12]. Дидактичний зміст поняття «самостійна робота» висвітлюється у низці праць вітчизняних і

зарубіжних дослідників. Так, Б. Єсіпов визначає самостійну роботу як таку форму навчальної діяльності, що здійснюється без безпосереднього втручання викладача, але за його завданнями і в окреслені терміни, коли здобувач усвідомлено прагне досягти поставленої мети, мобілізуючи інтелектуальні та практичні зусилля, а результат виражається у певному навчальному продукті [10]. На думку В. Петрук, самостійна робота – це процес навчання, який передбачає здатність здобувачів вищої освіти самостійно визначати цілі, планувати, організовувати та контролювати власну діяльність, спрямовану на досягнення освітніх результатів [6]. Т. Картель трактує самостійну роботу як уміння працювати самостійно, осмислювати та засвоювати навчальний матеріал, а також вважає застосовувати набуті знання на практиці необхідною умовою формування професійної самостійності та запорукою успішного навчання здобувачів вищої освіти [3].

Самостійна робота розглядається як форма навчальної діяльності здобувача, яка реалізується самостійно і водночас у системі навчального процесу, має мету, завдання, критерії оцінювання і є засобом формування знань, умінь і навичок, а також розвитком самоорганізації та відповідальності. Отже, здатність здобувачів працювати самостійно є однією з основних умов їхнього успішного навчання, а в подальшому – ефективної діяльності фахівця.

У процесі професійної підготовки майбутніх фахівців самостійна робота здобувачів освіти виконує провідну функцію, оскільки забезпечує перехід від засвоєння знань до їх осмисленого використання в навчально-професійній діяльності. Вона є не лише складником освітнього процесу, а й механізмом формування професійної компетентності, що інтегрує знання, уміння, цінності, досвід та здатність до рефлексії.

Передусім самостійна робота сприяє поглибленню та закріпленню теоретичних знань, отриманих під час аудиторних занять, шляхом аналітичної діяльності, синтезу й узагальнення інформації з різних джерел. Вона формує вміння критично опрацьовувати навчальний матеріал, робити висновки, порівнювати концепції та визначати власну професійну позицію. Як зазначає Т. Стеблюк, систематичне виконання самостійних завдань сприяє розвитку когнітивної самостійності, що є базовим компонентом педагогічної компетентності [9].

Важливий аспект – формування практичних умінь планувати, реалізовувати та оцінювати освітню діяльність. У цьому контексті самостійна робота набуває ознак проєктно-дослідницької діяльності: створення фрагментів уроків, підготовка дидактичних матеріалів, ведення рефлексивних щоденників, розробка методичних рекомендацій. Варто відзначити, що залучення здобувачів вищої освіти у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу до цілеспрямованих самостійних завдань формує комунікативну, методичну та дослідницьку компетентності, що є ключовими у структурі професійної

готовності. Крім того, самостійна робота є потужним чинником розвитку навичок самоосвіти, самоконтролю й самооцінювання, які визначають здатність педагога до безперервного професійного зростання. Систематичне залучення здобувачів до самостійної аналітичної діяльності підвищує рівень їхньої навчальної автономії, відповідальності та готовності до рефлексії власних результатів.

Не менш значущою є роль самостійної роботи у процесі професійного становлення майбутнього педагога. У процесі виконання самостійних завдань здобувачі моделюють педагогічні ситуації, аналізують освітні проблеми, обирають ефективні методики, відпрацьовують елементи педагогічного спілкування, тобто опановують ціннісний і поведінковий компоненти педагогічної компетентності. Як підкреслює Н. Мирончук (2020), самостійна діяльність у структурі освітнього процесу створює умови для переходу від зовнішньої мотивації до внутрішньої, що є показником професійної зрілості майбутнього вчителя [4].

Отже, самостійна робота здобувачів освіти виступає інтегративним чинником формування професійної компетентності майбутнього педагога, забезпечуючи єдність когнітивного, діяльнісного та особистісного компонентів. Вона слугує містком між теоретичною підготовкою й практичною діяльністю, сприяє становленню вмінь планувати освітній процес, застосовувати сучасні технології навчання, дотримуватися принципів академічної доброчесності та рефлексувати власні професійні дії. Практика доводить, що ефективно організована самостійна робота є не лише формою навчання, а й інструментом формування зрілого, відповідального та компетентного педагога.

Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти у процесі опанування дисциплін педагогічного циклу має свою специфіку, зумовлену змістом і логікою цих навчальних предметів – педагогікою, психологією, методикою виховної роботи, історією педагогіки, педагогічною майстерністю тощо. Ці дисципліни поєднують теоретичні знання про закономірності виховання й навчання з практичними вміннями організувати освітній процес, здійснювати педагогічну взаємодію, розв'язувати виховні ситуації. Зміст педагогічних навчальних курсів має бути зорієнтований не лише на передавання знань, а й на формування рефлексивно-практичного мислення майбутнього вчителя, здатного інтегрувати знання, цінності й педагогічний досвід.

У структурі педагогічних дисциплін самостійна робота має поліфункціональний характер, зокрема вона виконує навчально-пізнавальну, дослідницьку, аналітичну та рефлексивну функції. До найбільш ефективних форм належать такі: індивідуальні завдання (підготовка тез, есе, розробка фрагментів уроків чи виховних заходів); аналітичні огляди літератури (зіставлення педагогічних концепцій, аналіз підходів українських і зарубіжних учених); рефлексивні щоденники (самоаналіз професійного зростання,

осмислення педагогічних ситуацій); мінідослідження (спостереження за освітнім процесом, аналіз кейсів, підготовка коротких звітів); портфоліо (систематизація власних навчальних і творчих досягнень); мікропроекти (створення навчально-методичних матеріалів або цифрових ресурсів для педагогічної практики).

Як підкреслюють В. Чайка та Н. Петрова, оптимальне поєднання індивідуальних, групових і творчих форм самостійної діяльності сприяє розвитку інтелектуальної ініціативи, критичного мислення та педагогічної креативності здобувачів вищої освіти [11].

Сучасна педагогічна парадигма зміщує акценти від контролюючої ролі викладача до ролі фасилітатора, тьютора та наставника, який координує самостійну діяльність здобувачів, забезпечує методичну підтримку та стимулює рефлексію. Викладач організовує освітнє середовище, надає алгоритми дій, критерії оцінювання, пропонує індивідуальні консультації, сприяє розвитку самоконтролю. Як зазначає Ю. Богачков, педагог у цифровому освітньому середовищі виступає посередником між знанням і здобувачем, створюючи умови для самостійного конструювання змісту навчання [1].

Цифровізація вищої освіти суттєво розширила можливості для організації ефективної самостійної роботи. Педагогічні дисципліни активно інтегруються в цифрове освітнє середовище, що включає системи управління навчанням (LMS), хмарні платформи, інтерактивні ресурси. Найпоширенішими інструментами є такі: Google Classroom – для структурування завдань, контролю термінів виконання, забезпечення комунікації; Moodle – для побудови модульних курсів, проведення тестувань і формувального оцінювання; Canva – для створення навчальних постерів, буклетів і цифрових кейсів; Padlet, Miro – для спільної роботи, брейнстормінгу та візуалізації освітніх проєктів. О. Овчарук, І. Іванюк, М. Лещенко наголошують, що використання цифрових платформ у навчанні педагогічних спеціальностей сприяє розвитку цифрової компетентності, підвищенню мотивації до самостійного навчання та розширенню можливостей зворотного зв'язку між здобувачем вищої освіти і викладачем [12].

Отже, самостійна робота у процесі вивчення дисциплін педагогічного циклу є не лише інструментом засвоєння знань, а інтегрованою складовою професійного становлення майбутнього педагога, що поєднує пізнавальну, дослідницьку та рефлексивну діяльність. Ефективна її організація вимагає педагогічного супроводу, методичної підтримки, а також активного використання цифрових технологій, які забезпечують індивідуалізацію, гнучкість та інтерактивність освітнього процесу.

Слід наголосити, що ефективність самостійної роботи здобувачів вищої освіти визначається створенням педагогічних умов, які забезпечують її системність, цілеспрямованість і результативність. Ці умови формують середовище, у якому здобувач не лише виконує завдання, а й активно розвиває здатність до самонавчання, самоконтролю, самооцінки та рефлексії. Ми

переконані, що комплекс педагогічних умов, зокрема мотиваційно-ціннісного, інформаційно-методичного, диференційовано-індивідуалізованого та рефлексивно-аналітичного супроводу, сприяє ефективній самостійній роботі.

Формування внутрішньої мотивації до самостійної пізнавальної діяльності є ключовою умовою ефективної організації самостійної роботи. Мотивація визначає активність здобувача, його інтерес до навчального змісту, готовність долати труднощі й досягати поставлених цілей. Розвиток внутрішньої мотивації відбувається через усвідомлення значущості навчальної діяльності для майбутньої професії, надання здобувачам можливості вибору форм і тем завдань, використання рефлексивних практик. Водночас, за спостереженням В. Моторіної й ін., мотиваційна сфера тісно пов'язана з емоційно-ціннісними переживаннями здобувача: успіх, визнання, автономія, творчість – чинники, що стимулюють його до самонавчання [5]. Створення сприятливого емоційно-ціннісного клімату та формування позитивної самооцінки є важливою передумовою підвищення ефективності самостійної роботи.

Чітка структура, зрозумілі інструкції, критерії оцінювання та систематичний зворотний зв'язок забезпечують прозорість і керованість самостійної роботи. Наявність методичного супроводу, зокрема алгоритмів виконання завдань, узгоджених вимог і прикладів очікуваних результатів, сприяє зменшенню когнітивного навантаження та підвищує якість навчальної діяльності.

До важливих складників інформаційно-методичного забезпечення належать електронні освітні ресурси, інтерактивні інструкції, навчальні платформи (Moodle, Google Classroom), які дають здобувачам можливість планувати свою діяльність, отримувати фідбек і відстежувати власний прогрес. Використання LMS-платформ створює структуроване середовище для організації самостійної роботи і формування цифрової компетентності здобувачів [12].

Урахування індивідуальних особливостей здобувачів (рівня підготовки, стилю навчання, темпу роботи, мотивації) є передумовою їхньої успішної самостійної діяльності. Диференціація передбачає розроблення завдань різних рівнів складності, варіативність форм і тематики. Індивідуалізація сприяє побудові персональної освітньої траєкторії здобувача. Індивідуально орієнтована самостійна діяльність забезпечує гнучкість освітнього процесу, підвищує мотивацію і формує відповідальність за результат. Практика впровадження індивідуальних маршрутів самостійної роботи – ефективна у межах дисциплін педагогічного циклу, де здобувач вищої освіти має можливість обирати тему, формат виконання, обсяг матеріалу, форму презентації результатів.

Рефлексія виступає інтегративним чинником розвитку навчальної самостійності. Організація самостійної роботи має включати механізми

самооцінки, взаємооцінки та наставництва, що забезпечують осмислення здобувачами власних результатів і прогресу. Рефлексивно-аналітичний компонент сприяє усвідомленню здобувачем динаміки власного професійного розвитку, формуванню критичного мислення й внутрішньої відповідальності. Рефлексивно-аналітичний супровід реалізується через індивідуальні консультації, обговорення проміжних результатів, ведення електронних щоденників, онлайн-обговорення або захист мікропроєктів. Такі форми сприяють розвитку самоконтролю, забезпечують безперервний зворотний зв'язок і підвищують якість навчальної взаємодії між викладачем і здобувачем вищої освіти. З огляду на вище зазначене констатуємо, що ефективна організація самостійної роботи передбачає системну реалізацію комплексу педагогічних умов – мотиваційно-ціннісного, інформаційно-методичного, диференційовано-індивідуалізованого та рефлексивно-аналітичного супроводу, які в сукупності створюють простір для розвитку пізнавальної активності, професійної самостійності й особистісної зрілості майбутнього педагога.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, самостійна робота здобувачів вищої освіти є не лише складником освітнього процесу, а й провідним засобом формування професійної компетентності майбутнього педагога. Вона забезпечує перехід від репродуктивного засвоєння знань до їх осмисленого практичного застосування, розвиває здатність до самонавчання, самоорганізації та критичного мислення. Самостійна діяльність сприяє інтеграції когнітивного, діяльнісного та ціннісного компонентів професійної підготовки, формуванню рефлексивно-практичного мислення, а також становленню педагогічної автономії. Її ефективність зумовлена не лише методичною організацією, але й педагогічним супроводом, який орієнтує здобувача вищої освіти на відповідальне, свідоме та творчо спрямоване опанування змісту дисциплін педагогічного циклу.

Водночас у сучасних умовах цифровізації освіти самостійна робота набуває нових функціональних характеристик, виступаючи інтегрованим компонентом змішаного навчання та простором розвитку цифрової грамотності. Вона потребує створення системи педагогічних умов, що забезпечують її результативність: формування внутрішньої мотивації до самонавчання, наявність чіткого інформаційно-методичного забезпечення, диференціацію та індивідуалізацію навчальних завдань, а також рефлексивно-аналітичний супровід. Реалізація зазначених умов сприяє розвитку пізнавальної активності, професійної самостійності, етичної відповідальності та готовності до неперервного саморозвитку, що визначає якість професійного становлення майбутнього педагога в умовах трансформацій сучасного освітнього простору.

Перспективи подальших наукових пошуків вбачаємо у вивченні впливу самостійної роботи на розвиток професійної рефлексії та педагогічного мислення здобувачів вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богачков Ю. М., Ухань П. С. Імерсивний синтетичний простір навчання із застосуванням елементів VR. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 2023. Том 94, №2. С. 178–200.
2. Вискушенко С. А. Цифрова трансформація вищої освіти України: виклики, досвід і перспективи впровадження інформаційно-комунікаційних технологій. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44255/1/1.pdf>. (дата звернення: 13.09.2025).
3. Картель Т. М. Самостійна робота студентів як умова їх професійного становлення. URL: <http://bibl.mk.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2006/50-37-13.pdf> (дата звернення: 13.09.2025).
4. Мирончук Н. М. Основи самоорганізації у професійній діяльності: навчально-методичний посібник. Житомир: Житомирський державний університет ім. І. Франка, 2020. 133 с.
5. Моторіна В. Г., Дем'яненко О. О., Марущак О. В. Аналіз впливу цифрових технологій на якість вищої освіти в Україні в умовах глобальних викликів. *Педагогічна Академія: наукові записки*, 2024. №10. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13846988> (дата звернення: 13.09.2025).
6. Петрук В. А. Теоретико-методичні засади формування професійної компетентності майбутніх фахівців технічних спеціальностей у процесі вивчення фундаментальних дисциплін: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2006. 292 с.
7. Положення про організацію освітнього процесу у Рівненському державному гуманітарному університеті. Рівне: РДГУ, 2025. 23 с.
8. Приходько А., Гриценко Л., Похилько С., Желізняк Р., Григораш О., Рудевська В. Вплив цифрової трансформації на вищу освіту в умовах соціально-економічної кризи в Україні. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2025. №2(61). С. 529–543.
9. Стеблюк Т. Педагогічні умови організації самостійної роботи студентів в умовах університетської освіти. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*, 2024. № 4. С.51-54.
10. Степанов О. М. Основи психології і педагогіки: навчальний посібник. Київ: Академвидав, 2006. С. 355-366.
11. Чайка В., Петрова Н. Інтелектуальна культура вчителя як фактор інновацій у педагогічній діяльності : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2014. 308 с.
12. Ovcharuk O., Ivaniuk I., Leshchenko M. Impact of school lockdown on access to online in struction during the war in Ukraine. *John Wiley & Sons Ltd*, 2023. P.561-574.

REFERENCES

1. Bohachkov Yu. M., Ukhan P. S. Imersyvnyi syntetychnyi prostir navchannia iz zastosuvanniam elementiv VR [Immersive Synthetic Learning Space Using VR Elements]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia*, 2023. Tom 94, No. 2. S. 178–200. [in Ukrainian]
2. Vyskushenko S. A. Tsyfrova transformatsiia vyshchoi osvity Ukrainy: vyklyky, dosvid i perspektyvy vprovadzhennia informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Digital Transformation of Higher Education in Ukraine: Challenges, Experience and Prospects for the Implementation of Information and Communication Technologies]. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/44255/1/1.pdf>. (data zvernennia: 13.09.2025). [in Ukrainian]
3. Kartel T. M. Samostiina robota studentiv yak umova yikh profesiinoho stanovlennia [Independent Work of Students as a Condition for their Professional Development]. URL: <http://bibl.mk.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2006/50-37-13.pdf> (data zvernennia: 13.09.2025). [in Ukrainian]

4. Myronchuk N. M. *Osnovy samoorganizatsii u profesiinii diialnosti* [Basics of Self-organization in Professional Activities]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Zhytomyr: Zhytomyrskyi derzhavnyi universytet im. I. Franka, 2020. 133 s. [in Ukrainian]
5. Motorina V. H., Demianenko O. O., Marushchak O. V. Analiz vplyvu tsyfrovyykh tekhnolohii na yakist vyshchoi osvity v Ukraini v umovakh hlobalnykh vyklykiv [Analysis of the Impact of Digital Technologies on the Quality of Higher Education in Ukraine in the Face of Global Challenges]. *Pedahohichna Akademiia: naukovi zapysky*, 2024. No. 10. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13846988> (data zvernennia: 13.09.2025). [in Ukrainian]
6. Petruk V. A. *Teoretyko-metodychni zasady formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv tekhnichnykh spetsialnostei u protsesi vyvchennia fundamentalnykh dystsyplin* [Theoretical and Methodological Principles of Developing Professional Competence of Future Specialists in Technical Specialties in the Process of Studying Fundamental Disciplines]: monohrafiia. Vinnytsia: UNIVERSUM, 2006. 292 s. [in Ukrainian]
7. *Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu u Rivnenskomu derzhavnomu humanitarnomu universyteti* [Regulations on the Organization of the Educational Process at Rivne State University for the Humanities]. Rivne: RDHU, 2025. 23 s. [in Ukrainian]
8. Prykhodko A., Hrytsenko L., Pokhylko S., Zhelizniak R., Hryhorash O., Rudevskva V. *Vplyv tsyfrovoy transformatsii na vyshchu osvitu v umovakh sotsialno-ekonomichnoi kryzy v Ukraini* [The Impact of Digital Transformation on Higher Education in the Context of the Socio-economic Crisis in Ukraine]. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2025. No. 2(61). S. 529–543. [in Ukrainian]
9. Stebliuk T. *Pedahohichni umovy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv v umovakh universytetskoï osvity* [Pedagogical Conditions for Organizing Independent Work of Students in the Context of University Education]. *Pedahohichna innovatyka: suchasnist ta perspektyvy*, 2024. No. 4. S.51-54. [in Ukrainian]
10. Stepanov O. M. *Osnovy psykholohii i pedahohiky* [Basics of Psychology and Pedagogy]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Akademvydav, 2006. S. 355-366. [in Ukrainian]
11. Chaika V., Petrova N. *Intelektualna kultura vchytelia yak faktor innovatsii u pedahohichnii diialnosti* [Intellectual Culture of a Teacher as a Factor of Innovation in Pedagogical Activity]: monohrafiia. Ternopil : TNPU, 2014. 308 s. [in Ukrainian]
12. Ovcharuk O., Ivaniuk I., Leshchenko M. *Impact of school lockdown on access to online in struction during the war in Ukraine*. *John Wiley & Sons Ltd*, 2023. P.561-574.

**ORGANIZATION OF INDEPENDENT WORK AMONG HIGHER EDUCATION STUDENTS
IN THE PROCESS OF STUDYING PEDAGOGICAL DISCIPLINES**

Liudmyla BALIKA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Theory and Methods of Education Department of
Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-0042-7744

e-mail: liudmyla.balika@rshu.edu.ua

Svitlana BRYCHOK

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor, Associate Professor
at the Department of Primary, Inclusive and Higher
Education Pedagogy of

Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0001-8508-8395

e-mail: brychok.zd@gmail.com

Ruslana FILONENKO

Lecturer at Pedagogy,
Educational Management and Social Work Department of
Rivne State University for the Humanities,

Rivne, Ukraine

ORCID: 0009-0008-9395-487X

e-mail: RuslanastepanivnaF@gmail.com

Abstract. The article reveals the theoretical and methodological principles of organizing independent work of higher education students in the process of studying disciplines of the pedagogical cycle. The essence of independent work as a purposeful, planned and organized educational activity by a teacher, within which a higher education student independently processes the material, performs cognitive and practical tasks, analyzes, synthesizes and generalizes information, creating their own educational products, is substantiated. The focus is on approaches to organizing independent work - competency-based, activity-based, acmeological, and personality-oriented, which ensure the integrity of the educational process and the orientation of the applicant to the development of professional independence. The role of independent work in the formation of key competencies of future teachers – cognitive, communicative, methodological, research and reflective – was analyzed.

The specifics of its organization in the process of studying disciplines of the pedagogical cycle were characterized, where forms of independent activity are of particular importance, such as: analytical reviews, reflective diaries, portfolios, microprojects, mini-research, etc. Pedagogical conditions for effective organization of independent work are determined: formation of internal motivation for self-study, availability of information and methodological support, differentiation and individualization of tasks, reflective and analytical support of higher education applicants. It has been shown that the use of digital platforms (Google Classroom, Moodle, Canva, Padlet, Miro) contributes to the individualization of learning, the development of digital competence, the provision of feedback, and the increase of learning motivation. It was concluded that independent work is not only a form of educational activity, but an integrated mechanism of professional development, which forms the readiness of the future teacher for continuous education, creative self-realization and a responsible attitude to one's own professional development.

Keywords: independent work, higher education students, pedagogical disciplines, professional competence, pedagogical conditions, digital educational environment.

Стаття надійшла до редакції 30.08.2025 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 15.09.2025 р.